

РУСКИ НОВИНИ

о. Бујла Максим, župnik
Кусура

„Руски Новини“ вихођаа каади тивенъ. — Предплата на рок 60 Дин. Адреса: „Руски Новини“ Р. Керестур.

ЗА РУСИНОХ У ЈУГОСЛАВИИ

Видава: Руске Нар. Просв. Дружтво
Редактор: Мих. Фирак.

ХРИСТОС РАЖДА СЯ..

»Нова радостъ стала, яка не бувала,
Над вертепом звизда ясна свѣту засѣяла»

Кого вецей як 4.000 роки обчековали Патриархове, Праотци и Отци; кого приход предсказовали Пророки, за Ким у недоли своей плакали Жидзи и моделли Господа, да им пошле обечаного у раю Месию, Того ми нешка славиме празник народзения.

Дивна новина: на днешни дзень Дѣва Сина породзела у Вифлеему, Мария едина...

»Христос ше родзел, славец Го« — поволуе нас Григорий Богослов. »Исус Христос зходзи з небѣ, идзец Го привитац!«

»Христос на жеми, величайце го!
Най шпива Господу цали швет!»

»Ми будземе празновац тот дзень не пишно, але божественно, бо то не наш празник, але Того, котри постал наш, То празник нашего Владика».

На днешни дзень цали швет дзвига своєю рѣки гѣ яшельком, у котрих ше народзел у раю обечани Месия, Емануил — прави Бог и прави человек. Празник Христового народзения, вон не лем една памятка на приход Христа Спасителя, але вон нам заш дзелѣ шицки тоти ласки, яки Бог вилял на земли швет у тей благословеней ноци, кед Син Божи ступел у Вифлеему на тот швет. Прето прави християнин католик у своѣм шерцу на тот празник чуе дивну радост. Кажди чувствуе тот небесни мир, котри глашели Ангели. На тот празник кажди приноси Богу славу и шпива з милионами писню слави, зос яку св. Церква вита Новородзеного Бого-Чловека, Христа Спасителя:

»Народзене Твойо, Христѣ Боже нах, запалело шве-

ту шветло розума: бо у нѣм тоти, котри преучовали гвизди, по гвизди бѣли поучени, да ше кланяю Тебе Слѣнку правди и да Тебе спознаю зос висоти Востока (да Тебе признаю як найвисше жридо ласкох), Господи слава най Ци будзе!»

На тот ше празник од едного краю швета до другого розноши радостна шпиванка:

»Христос ше родзел, Бог постал человеком.

Ангели шпиваю, чесц Йому отдаю:

Богу и Творцу своѣму...»

»Исусе мили, ми не богати

Золота в дари не можем дати,

Но дар цинийши од мира:

То вира шерца, то любов щира...»

Але най ше радост не кончи лем у шпиваню. Настал празник ласки. Най еден другому з любови опросци, кед мал даю прошив нього. Настал празник радости. Най нѣкто не будзе причина жалости и смутку за другого. То дзень, кед ше Спаситель родзел пре грешникох. Най ше праведник не возноши над грешниками. То дзень, кед Богати постал пре нас худобним. Най ше богати не ганьби прияц до своѣго дому бидного...

Зос щирого шерца молим Сина Божого, да удзелѣ шицким моѣм вирником небесни мир, щесце и благословеня. Най шицки у тим миру дочекаю и препровадза тот вельки празник и започню нови рок!

Шицким винчуем щешливи празник Рождества Христового як и нови рок!
† Дионизий, владика.

Христос раждається — славите...!

Дзвоньце дзвони нашо, силно, гласно
Так аж да ше цала турня треше,
А умилни глас ваш — най до шицких
Наших домох радощ унесе.

Дзвоньце, привитайце Спасителя,
Котри у вертепу ше народзел,
Бо Вон шицких людзох на тим швец
Вичних мукох — пекла вишлебодзел.

И божеску любов чисту вшадзи
Глашиц нешка ви не преставайце;
Мержні и зависци медзи нами
Укореніц нізач ше не дайце.

Торжа, 20. XII. 1937.

А ви мили рускі дзеци, красни
Нашо писні крачунски шпивайце;
З нашимама дзвонами ведно
Малого Исуса величайце.

Дзвоньце, дзвони и зос страхом божим
Нашо чисти шерца наполніце...
Дзвоньце, дзвони, дзвоньце, так як цо вше
На Христово Рождество дзвоніце.

Бо Спаситель пре нас нешка церпел
Як діятко в пеленках повите, —
Дзвоньце, дзвони най вас кажди чүе;
Христос со небесе срящите...!

Янко Фейса

Слава во вишних Богу.

У дньох кед ноц найдлукша, а дзень
найкратни — у дньох кед слунко найменей
дава свойого шветла и найслабше нас огрива
— зиходзи на нашу жем сам Творец того
слунка Христос Спаситель. И людзе Го вше
з несцерпезливим жаданьом обчековали и в
радощу витали. Найкрасше цо мали у себе
чували за тот Дзень, чували го, же би з нїм
могли обрадовац своїх наймилших и найбліс-
ших. Так було вше.

А нешка?... Од востоку аж до западу
чуї — штреляне дзелох и гуркотане аеропла-
нох. А док ше фамелия збера коло крачун-
ского древка и док родичи патра на весели
и щешливи ліпа своїх дзецох, хробачок сумні-
ву копе по їх души: чи на други Крачун ище
будземе шицки ведно? Чи и на месце нашей
хижи не будзе можѣбуц лем громада каменю?
И у тих хвильох прастара и вше нова писня:
„и на землі мир во челоуицх благоволение“
достава актуелне значенє и родзи ше помимо
шицкого, знова вельке жаданє Спасителя, же
би нас вишлелодзел од наших грихох.

Човек сцел подложиц под свою власц,
мертву природу и завладал з ей висотами и
глібинами, але сам постал рабом техники, ко-

тра му заробела не лем цело але и душу.
Вон постал горди на свойо знанє. И то до-
провадзело чловечески род до найгоршей
препасци яка взагалі пановала дакеди на
швец...

Велім и велім слова св. Писма випатраю
нешка лем як приповедка. Бо вецей як даке-
ди опановал грех чловеческу душу. Човек
зруцел з престола своей души правдивого Бога
и поставел на нго инших богох як: нацию,
власц, науку, а то и самих людзох. Место
волі Божей, панує у швец воля людзох, об-
лечених до кирвавих шматах мержні. И певно
у таких обставинох нешкашньому чловечеству
не може ше пачиц такі Месия, котри прихо-
дзи у худобстве и котри проповидує любов
ближнього. И людзе Го не сцу...

А Вон ипак приходзи. И до душох тих,
котри Го дочекую з радощу, улїва Вон вельо
свойого благословеня и ласки и дарує им свой
мир.

И попри штреляню дзелох и гурчаню
аероплахох чує ше мѣгуча писня:

„Слава во вишних Богу и на землі мир
во челоуицх благоволение.“

В. Пап.

Яшля и шено.

Яшля, тот колїска Божого Дзєцка, не
од злата и стрибла, але з твардого каменя.
Кус шєна — го посцелка, на котрей спочинул
пан неба и жеми. „Птици маю свойо гнізда,
лисици свойо дзири, а Син Чловечески нема
места, дзе главу склонїц“. Народзел ше в убо-
гим Вифлєме, жил у худобстве и умар як
худобни на гори Голгофти прибити на криж.
Уж у яшльох почал церпиц и не одпочинул
аж у гробе.

Цали живот Исуса Христа бул єден чеж-
ки криж. Яшля и гроб так єдни другим слич-
ни, таки су блїзки; барз часто лем єден кро-
чай дзелї колїску од гроба. И як цо ши ніч
на тот швет не привсол, так исто ніч зос собу
не вежнєш — наги ши пришол и наги пойдзеш.
Кед ши ше народзел, повили це до пелюхох и
положели до колїски, кед умреш нацагню на
тебе смертельну кошулю и положи це до
труни. Жем пойдзе до жеми, прах цєла обра-
ци ше на прах жеми, а душа ше враци
гу Богу.

Але зос чим? Не з богатством, бо воно
на другим швецє ніч не вредзи, не з прияте-
лями, бо вони останю ту; и не з тілесну кра-
су, бо вона ше прєменї на прах и гар, але з
ділами добрима и злима пойдзе, да приме
награду лебо кару.

Живот наш як тот квет: рано розквітне,
зрадує людске око, а вечар зпрєв и висохне
як трава, котру слунко спалї, мраз замражи,
суша висуши, туча збив або коса скоши. А
ипак шицки сцу лем жиц, гоч малѣ таких,
котри би сцєли живот свой поправиц. — А
цо поможе длуго жиц, кед ци не стало да
будзеш лепши, лебо кед кажди дзень горши

поставаш? Од трави було голєм шєно за
Исуса Христа, а зос тебе рошнє лем цернє и
коровчє — боль и смуток за Исуса Христа.

О драгоценє шєно, благо неба и жеми,
цо ши по Исусу Христу святе постало! Чом
и нас не научиш, же и нашо тіло може по-
стац святе, кед ше лем доткнє Исуса Христа,
же наша цело по Исусу Христу постане про-
свищенє, а кед у нїм не будзе Исуса Христа,
марно угинє, як зкошена трава.

По ласки Божей ми були як тот чудєсни
квет у раю, але шмєрц як тота коса зкошєла
тот квет, а Христос го з росу благодати оро-
шел, да ше ми як квет одродзимє на нови жи-
вот — живот у Исусу Христу и да квітнєме
зос чеснотами, з котрима ше заслугує небо.

Лежи Исус у яшльох, а кельо нас лежи
у чежких грихох?! Лежи повити до худобєн-
ких пелюшкох, бо велї людзе зязани гриха-
ми не сцу ходзиц по драже заповидох Божих;
лежи скоро наги у нужди, бо ми зруцєли зос
себе благодать Божу и стоїме пред Богом як
тоти жобраци. Але — док Христос у яшльох
плаче, ми над своїма грихами и над своєю
злѣбу плакац не сцєме!...

Исус положєни у яшльох на шєну вола:
кажде цело то шєно, марнѣта, сувѣта над сувѣ-
тами и шицко лем сувѣта, крем любиц Бога и
Йому єдиному служиц.

Сувѣта змагац лем жємски богатства, а
за небєсни недзѣац, сувѣта глєдац славу при
людзох, кед у Бога лем ганьбу заслужєвш,
сувѣта вельо знац и розумиц, кед не знаш и
не розумиш, як ше попачиц Богу, сувѣта при-
берац цело и угадзац му, кед душу занєчи-
циш и на муки ю посилаш.

Тоти богатства як гарсц праху витор
рознєше, а останє худобство и вична нужда;

Не ганьбме ше своей бєшеди.

Жиєме у часох национализма, возбуда-
ваня националней свидомосци (и расох аж)
котрим змаганю велї нациї свою национал
свидомосц кладу аж на олгар и обожую
над шицким (Нємци).

З другой страни постоя напярми цалк
протунационални и вирски цалком безбожнє
якцо нїгда на швецє не було (Русия)..

До чого таки утопийски и екстрємни на-
ми приводза — на то не потребнє толковє
бо кажди, гоч и прости чловєк, зос сво
здравим розумом лєгко розсудзиц може,
такї напярми и єден и други лєм зли плєс
можу принєсц, т. є. на чкѣду каждого
рода....

А ми югославянски Русини чи на та
лєбо иньшаки напярми лєм цихѣ будзєм
Чи наш вредни работнїк у французкей, П
мєцкей у росийским плїну и инкадзи по ш
це — таки напярми — змаганя не прима
себе? ище як! Вон читаюци и бєшедию
зос своїма товаришами, гоч несвидомѣ при-
тѣти идеї (думки) нового швета и жада сє
у нїх жиц, и привєсц их до животу.

Ипак, гоч ми лєм мали народик, копа
чок од велького пня з Подкарпатскей Русїї
Кїєва, нашого праотечства, — и ми мун-
єме себе поставиц свойо националнє став-
вицє, бо нам иньшак кѣнєц и за нїхѣтѣ зн-
не будзє, прєпаднєме, прєтопимє ше до
дзих нацийох. А то би значєло прєвєлькѣ
тастрофу єднєй, гоч и найменшей нациї, я
наша руска у Югославїї.

Ми не можеме и не треба, да у шицк
нашлїдуєме вельки народи у национализм
— але треба да змє свидѣми своей нац
Най кажди зна, же и мамє свою чєснѣ
славнѣ прєшлѣсц руско-українску, котрєй
у нїчим ганьбиц не можеме, лєм хвалїц.

На сампрєдз — не шимєме ше ганьб
своей рускей бєшеди, гоч яка вона худѣ
по своей писовнї.

Упатримє ше до цудзих и братских на-
нацийох, як ше вони тримаю своей бєшеди.

тѣта слава людска прєпаднє як роса на слу-
ку и лєм горку слизу з ѣка вицишнє; то
мудросц шветска обраци ше на глѣпѣсц,
краса тілесна згнїє и останє лєм розпѣка
вичнє каєпє. И станє ше зос бидним чл-
вєком тотѣ истє цѣ ше стало зос кветѣ
Людзє ше з нїм бавя, украцѣю себе
своей хижи, а кед зпрєв руца го под нос
и не патра вецей на нго. Так и чловєк, к-
нєма Христа у шерцу и души змарнує и
и одруци го Бог и людзє и тот, цѣ малѣ
прикраса неба постане гадѣм и страшидлѣ
пекла.

У чїм шерцу и души нєт Христа тотѣ
гроб з верху побилєни, красни, а нука цєл-
гнїє и шмєрдзи. Чи сцє видзєли кѣцє на гр-
бох? Так може и у вашим живѣцє було лє
кѣцє шветѣлого розкошу и пихи, а не пл-
ди чеснѣтох. — На грѣбох стоя крижи спас-
нє, але чи то помѣже, кед ти за живота
знал за криж Христов, не любєл ши криж,
може ши сам за шицких бул чежки криж.
На грѣбох видзиш красни памятники з кра-
нима написами, а живот часто виписани гри-
нима ділами. Зверху ше блїщи камень, а днѣ
гнї го, увидзиш под нїм гад и хробаки. Та
бува и у живѣцє, вецейраз ше прєшвєдчиш
за красним словом закрива ше издѣаство,
красним лїцѣм — гадѣсц. Краснѣ овоц в хр-
бак, а под кветѣм чєка гад. — Заєнѣ овоц
кєд є горка и хробачлїва руциш ю; отаргнє
квет, а кед є погубєни одруциш го з незадѣ
вольством; чи не так? Але яка тотѣ плєпѣт
людска велька! Оганяю за уживаньѣм швет-
суєца ше гоч прєцо, на гоч овоц тотѣ жємск
горка и хробчлїва а квет зрадлїви, ипак люд-
за то не сцу знац, бо ше гу Христови прибл-
жиц не сцу.

Каждому познате, як н. пр. Немці у Керестуре, — Коцуре, дзе сами Руснаци, а кед приду до валалу, як аж крича на своєї бешеди.

А нашо браца Словаки, котрых лем мало вецей вст як нас Русинох у Югославії, — кажди ше легко прешвечи, же вони у драже на железницях, у школах и судах — лем по своєї бешеди бешедує,

А ми Руснаци да ше ганьбиме своіого слова? Прецо? Ша нас держава и ей найвиши званичници припознаваю не за „маїни“, але за ровноправних братох сербох, Горватох и Словенцох.

Прето жадайме голем тельо, кельо нас закон державни припознава, т. е. свою бешеду у наших руских валалских обществах, а у школах такой лем нашу руску бешеду и науки и таких званичничкох и учительох. То нам закон дава и тей жадоosci нашей держава вше видоволї.

Лем едно нам потребне, а то є: да будземе вше и вшадзи зложни, кед ше то тика наших народних интересох. Теди не шлєбодно патриц: хто гутори и яки є, але же ше за нашу руску справу бори и сце успех посигнуц, — теди шицки як єден подоперац маме добри хасновити направи за наш народ.

Упатьме ше до иньших нацийох, як вони на шицки своіо вражди забуваю, кед в вопрос о їх национальним живоце, нашлїдуєме їх у добрих и просвітних напрамох; та вец меней будземе мац причини скаржиц ше на свою судьбу.

Д. Б.

Народни забави.

Зос основаньом нашого Просвітного дружтва почали и ми Русини давац велї представи, преподаваня, виклади; учиме нашо народни руско-українски писци и т. д. з другима словами почали зме приредзовац руски забави.

Уж саме слово — забава гутори же тоти приредзованя служа найвецей як забава и одпочивок. Забави ше привели вше од кеди человек постої. Людзе ще забавяли гоч и не

При Христови у яшльох познаваме, цо швет, цо людзе и цо наш живот; швет — марнота, а людзе як тота трава, котру коса шмерци стару чи младу, як коровче кладзе на одкоси, а живот людски то криж, то болїзнь, то церпенє; преходзи человек як цинь сити вшелїякей нужди и трапези.

Християнє, яки ище думи приду вам при опатраню Христових яшльох? — О як вельо почина Христос церпиц, тельо биди и недостатку! — Але чи у твоєй души будзе Христови привмнейше, кед шерцо твоїо тварде, як тоти яшля зос каменя, а твоїо думи полни шветскей суєти?.. Пришол Исус Христос на тоту жем, да людзох спаши, а людзе го не познали и не прияли, бо му не сцели дац своїо шерцо: хто шерцо своїо дава Христови, тот ніч не жалув — Христос сце мац твоїо шерцо и прето шицко охабя и одруцує — Гвариш, же любиш Исуса, а чом же вец не примеш го до своїого шерца? Чом го охабяш у тих яшльох? Патри лем, як ше од жими треше! Чом го зос своєю любову не зогреш? Попать, як його очи полни слизох чом го не поцешиш добрима ділами и зос своєю поправу? Може вон уж нераз пришол до твоїого шерца на св Причасци, а цо у нїм нашол? Тварди яшля, жимни гроб, лем шено суєти и пустоти. А може ти звязал його ручки и ножки рендами гришних своїх обичайох и не дал, да це благослови и до неба приведе? Пришол до твоїого шерца, а твоїо

шицки єднак. Скоро кажди народ у иншим находзел задовољство и радостц.

Забави не служели нігда та ані нешка не служа лем за забаву. — Забави як и други явни приредзованя маю свої воспитни, научни, национални и економски карактер.

Опатриме на кратко з чим и як ше найвецей забавяли народь пред нами. — Найстарши народи забавяли ше зос танцом, шпиваньом и граньом. На тот способ славели ше и шицки векши подїї. Танцовало ше, шпивало, грало ше кед ше дахто народзел, женел, умар; пред войну и по войни. Кед дакого зарабровали, мучели, забили, спалели код их знашло даяке щесце або нещесце. На тот способ модлєли ше и дзєковали своїм Богом. Таки були шицки народи старого вику, а таки су и нешкайши дзиви народи.

При старих Грекох у перши часи находземе исте тото. З культурним подзвихованьом покладали вони вше вецей уваги и на телесне виховане.

Прето видумали нови бависка за розвиване цела и то: беганя, скаканя, шедланя, пліваня и руцаня копля и диска.

Каждого року з тима бавискама давали вельки народни забави — утакмици у хторих ше надбывали бавяче. Побидїици бул наградзени и славени цали рок. А стари Греки су основателє и дневнїх представох на бини и перши писателє драмох, писньох, приповедкох та и науки. А Олимпияди ше приредзую и нешка по цалим культурним швецє.

Прейдземе на старих Римлянох. Понеже Римляне завжали греческу державу, прияли од ней, як культурнейшей, и цалу греческу культуру та так и приредзованя представох. При Римлянох стретаме єдну новосц — амфитеатри. То су вельки циркуси у хторих ше пред народом водзели борби человека з человеком або человека зос (дзвивима) жвирами. Борби були на живот и шмерц и ту ше обично борели злодїє и раби у войни зарабровани. Кед победзени спаднул побидїик станул на ньго и на знак народа — вельки палец горе — пуцел го, а на знак палец долу, преджоб-

шерцо як тот хлїв полне шмеца, полне гриху: глупота и леївство як двойо статку у тим хлїве у твоїм шерцу.

О християнє, кед любите того Господа вашого Исуса, примце го до своїого шерца, бо го влапя зли людзе и прибно на криж. Єдни зос пиянством, други зос блудом, треци зос чежким лацом, гївом и зависцу. Закрийце го добре у вашим шерцу бо Ирод гледа да го забив. А тот Ирод то кажди чежки грих. Модлїце за помоц Марию и Осифа, да вам вони поможу сцекац з тим Божим дзєцком од злих и погубених людзох, же би тот Исус од вас не сцекол. Притульце го до своїого шерца, бо вон так вас полюбел, же вжал вас на своїо руки и благословел. — Тварди за ньго тоти яшля и оштре шено, вон сце почивац у вашим шерцу: очисце вец шерца вашо, украсце їх з добрима ділами, чеснотами як з красним пахняцим квецом — з ружку любви, лєлюю чистоти, фицку смиреносци, з виру и надїю. Най невиносц у вашим шерцу не змарнее, не загинє, а най рошне як могуще древо кедрово, най думка на шмерц и вичносц дзвига вас гу небу, як ше и ядлїна гу небу спина — бо лем у таким шерцу Христос дзєчє пребиває.

Читайце „Руски Новини“!

нул го. До тих амфитеатрох руца. и християнох за часу преганяня. — Кед римски цар Константин 333 р. преглашел християнство за державну виру, тоти бависка у амфитеатрох були забранети.

Народи штреднього вику под вельким впливом християнства, кладли вецей уваги на духовне виховане. Прето пала тедишья наука була у вирским духу. Тедишнї забави и представи служели найвецей за утвердзоване вири; представляло ше найвецей драми зос живота святих, мученикох и заслужних церковних людзох.

У грофовских и паньских дворох — палатох, штреднього вику були полюбени борбени бависка борене двох зос коньом на коню. У тих бавискох, хтори ше волали турнири знало буц дакеди и мертви глави.

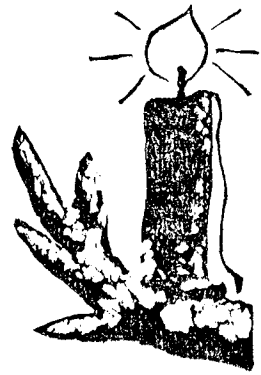
Цошка сличне римским амфитеатром було тих часох у Испанїї. Ту були барз славни бореня людзох од своєї дзєки з буяками. Бавяче ше волали тореадори. И при нїх ше трафели вельо раз нещесца и мертви глави.

Английци су основателє нешка барз роширеного бависка — погometу, фудбалу. — Турци нам охабели пратки.

У шицких народох бул од давних часох полюбени лов на жвири.

За югославянски народи не можеме повесц же ше забавяли з дачим окремним, але були як и велї други под впливом моцнейших и од початку культурних народох.

(Далєй будзе)

То не крашне!

Цо думає цо сом дочул?
Барз не добре, барз не красне,
Же єст таки дзєци, котри
Занедзбали своїо власне.

Не читало »Заградочку«
Анї ше ей не радує
А на »Думку и Новици«
Нїгда ше не здогадує.

Я не верим такої людзом
Цо ми того гуторели,
Але ме на жалосц вельку
У тим дараз прешведчели.

Прето сом ше барз застарал
И каждому ше жалувем,
А зато ше и вам, добрим
Дзєцом, на нїх поносум.

Повеце им и ви шицким,
Та най би ше покаjali,
Бо то ганьба за нїх велька,
Же так своїо занедзбали.

Торжа, 20. XII. 1937

Янко Фейса

Медзи своїма на цудзини.

(Предлужене статї о бачванських Русинох редактора Романа Голяна.)

Центр української Бачки, Керестур, має 7.000 душ населення. Багато із них — се старі роди, що започаткували бачвансько-українську традицію і дали життєві соки пізнішим українським колоніям у Коцурі, Новім Саді, Дюрцьов і т. д. Се своєрідна шляхта, побілітована заслугами для української колонізації тої землі, видвигнута у перші ряди своєю заможністю і пошанована окремими місцями навіть, в церкві.

Населенне Керестуру на загал добре ситуоване не тільки завдяки зразковому господарюванню на рілі, але також через свою дрібнопромислову та торговельну активність. Зовсім пересічним явищем є тут 50-моргові господарі, а найдете також таких, що мають по 100, 200, а то й 300 моргів землі, Біліші, кількаморгові господарі стоять матеріяльно також несогірше відколи найшовся побічний зоробіток у керестурських конопарнях, Тож не диво, що в Керестурі вдаряд достаток, що люди ходять самопевні і гордовиті.

Колись, перед сотнею літ, було інакше, Земля, була мокра, багниста. Часті повині нищили нераз скупий доробок поселенців. Приходилось винести на собі ціле пекло тяжких досвідів, распучливих спроб і невдач. Але люди були тверді, як їх рідна карпатська скала. Працювали вперто і вчилися від своїх сусідів — колоністів, в першу чергу від Німців. Німецький практичний зміст, висока хліборобська та гобутова культура, засвоєна і перещіплена — навіть з деякими звичаями — на керестурський славянський ґрунт, дали практичний, працювитий, інтелігентно — підприємчивий та бистрий тип сучасного бачванського Українця, тип, для котрого дуже тяжко найдете порівнане в Галичині, а вже зовсім не найдете на Придніпрянщині, Сей тип був творцем комасації та меліорації, дрібної промисловости, власного шкільництва і врешті нової побутової культури.

Нині Бачка зі своїм столицним Керестуром робить вражінне якоїсь малесенької республіки, якогось.. Сан Маріно в межах югославянської держави, хоч адміністративно ні-

чим не виріжнюється від інших областей королівства.

Нинішній Керестур.

Керестур має дві великі школи з 800 дітей і 10 учительських сил. Одна з тих шкіл носить імя о. Гавриїла Костельника відомого діяча і поета Бачванської України, (тепер перебуває постійно у Львові). Дуже привмно вдаряд мене та поїтана до свого визначного діяча, загално, відомого і заслуженого також і в нас. Керестурці важають його неначе своїм амбасадором у далекій, незнаній, а проте так близькій Галичині та втримують з ним постійно звязок. Одним з перших запитів керестурських землян до мене, було:

— А що робить там у вас наш о. Габор?... Він певно вас сюди до нас прислав?

Приходилось мені багато оповідати їм про Галичину, Волинь Підкарпаттє. Слухали уважно, хоч багато дечого не розуміли, не в сдлі уявити собі нашого життя у великій українській збірности. Взагаліті люди уявляють собі нас далеко слабшими, як є на ділі.

— Чим можемо вам помогти? — питали мене.

І приходилось мені пояснювати їм, що нічого від них не потребуємо, що ми куди багатіші й сильніші від них і що — найвище ми моглиб їм помогти. Прийшлося говорити як дуже каємося, що дотепер так мало тямили про них і як дуже подивляємо їх за їх витревалість і вірність національної ідеї української, Радувалася, усміхаючися.

— Як виглядав Львів? — питали.

А коли я оповідав їм про українські фабрики, банкі, весь промисл і все зростаючу торговлю, про велику національну свідомість і організацію, — з дива не могли вийти Го-ді відчув я, як дуже требаб тим людям побувати хоч коротко в нас, щоби зрозуміли наше велике національне „ниві“.

Очевидно, говорю про керестурських селян. Дехто з інтелігенції бував у нас, бачив і навчився багато.

— Якщо прищете нам книжки, то присилайте ті старі, давні, з перед війни, там ще все так красно розуміємо! — говорили мені

І дальше: — Чи треба вам аж так змінити мову, новости запроваджувати?

Всі пояснення, що кожна мова, якщо вона жива, постійно розвивається, збагачується, реформується, — не промовляли їм до переко-нашя. Ось вони, нічого в мові не змінюють „ніже коми“, а проте кожний з них твердий Русин-Українець і один другого прекрасно розуміє! „Найби ми тільки трохи змінювали, то вже ніби булиб ми Серби; або Мадяри“ — переконував мене старий керестурець.

Всеж таки Бачка, а зокрема Керестур, національно поволі модернізується.

Головно молодь. В керестурській церкві співають вже нині „Боже Великий“, українська пісня і українська театральна вистава захоплює все більші круги фанатичних прихильників Українські вишивки стають все популярніші. Керестурські дівчата у вишиваних сорочках і блюзках з широкими спідницями в стилю часів Марії Тереси — виглядають як прекрасні ляльки.

Підчас мого побуту в Керестурі був я на недільній гулянці. Дуже добра скрипкова музика грала українські народні пісні, заливалася „Грицем“, греміла коломийкою. Товпа молоді танці не такі як у нас, своєрідні, дуже оригінальні.

Особливо імпує хатна культура керестурських селян. Всі хати електрично освітлені, солідно і вигідно побудовані. Деякі з них — єе більше панські вілі, як сільські хати. Ще нині, коли згадаю мої відвідини у одного тамошних селян, дивуюся його достаткам.

Вілля з мраморними сходами і такими самими пишними мраморними філярами фронтону, з ганковою камяною галерією від сторони подвіря, стиль не то мавретанський, не то турецький, але легкий, дуже привмний для ока, Кімнати паркетові, лискучі, вікна широкі, двері кімнат виповнені до половини шліфованим шплом. Лазничка з кахлів, інші убікації в повному комфорті. До того стилеві модерн, меблі радіо і.. чистота!.. Чистота зразкова що є все найбільшою прикрасою хати. І в тому окружею культури живе звичайний собі селянин з родиною, селянин з твердими мозолистими руками, що досвітком став до праці в полі й вертався вночі!

Великими святами в Керестурі є „кірбаї“

Вілля Святи Вечар за кожного радосни, бо теди ше отримує памяток Рождества самого Спасителя швета. На памяток и пошведочене тей радосци кладу людзе влки (як ми воламе желєни крачуні) и украшую их зос вшеліякими украсами, кому як його маєток дозволює.

У фамелії Гайдошових так випатра, же того року смутни Святи Вечар буду мац. (То ше случело пред вецей роками на Горніци у нашей Оцовщини.)

Оец пред даскельома роками пошол до цудзини за морію. Дома остала жена зос троїма дзецми. Муж од того дня як напушел дом, ніякого знаку ані писмо, ані ніч о нім не мож було знац. На морю стало ше нещесце, Лада

котра мала його однесц до тих крайох, дзе вон сцел и наздавал ше найсц своєю щесце, на морю ше розбила, вон ше вишлебодзел, але ладя хтора го вишлебодзела од препасци вжала го зос собу до Азії. Так, дармо вон широта писул зос Азії, писма гу його фамелії нігда не пришли.

Гайдошово були людзе худобни, але шорови и вредни. Гайдош сцел да вецей назмага на стари дні, одлучел ше пойсц Америки. Пенєжи на драгу пожичиц не сцел, зато предал предал польо и краву и так жени остала лем хижа, два роботни руки и троїо дзеци.

Перши два роки як-так прешли. Мац була шорова райбачка и вельо заробела, чесно ше старала за своєю дзеци. Але при работи

часто премарзла, и показал ше на ей руках и ногах госец. Робиц уж не могла як пред тим и так ше зменьшовал їх заробок, з дня на дзень горше и горше було у їх доме.

Шматки за дзеци покаль мала та прешивала зос своїх, але обуї на ноги мушела купиц. Попредала цо ище мала, але и то не длуго тримало. Крем кромплєох у доме иньше ніч не було цо есц. Приблїжовали ше швета Рождества Христового.

Дзеци часто споминаю Вілїю, и питаю ше Мацери: „Мамочко, а нам Исусчок ніч не принеше? Там до сушедових принеше крачун и дарунки вшеліяки, а нам мамочко ніч?“

Тото питане таке чежке було, же мацринскому шерцу вельки рани задало, бо мац любела дзеци своєю, як и каждая мац, але не було з чого порихтац за ніх рождествену радосц. Же би дзеци ше змирили, одповедла им: „Будзце добри, послушни, модліце ше та Мали Исусчок не забудзе за нас.“ И мац ше обрацала од дзецох, же би ю не видзели як ше ей очи залїваю зос слизами.

По худобней вечери помодлєла ше мац зос дзецми и положела их спац. Як дзеци уж поспали, клєкла пред образ Мацери Божєй, и зос жалосним, але щирим шерцом почала молитву: „О, Ти Прєсвєта Мац Божа змилуй ше над нами, заступ нас и мужа мойого пред

(церковні свята з відпустом і вселюдними за-
бавами), а далі весілля. Весілля відбуваються
тут з виставністю про яку вже давно забули
наші села. Останнього літа було м. ін. весілля
двох найбогатших керестурських домів у часі
якого за столами засіли 500 гостей. У серед-
няків буває з такої нагоди пересічно від 200
до 300 гостей, а й бідніші стараються досяг-
нути до сотки. Керестурське весілля — се
показ заможности родини, кількість гостей —
наявний знак пошани і поваги від сторони
односельчан. Вслід за тим, весілля бувають
тихі, спокійні й поважні, як пристало людям,
що шанують себе і других. (Кінець буде)

Темпераменти.

Слово „темперамент“ походить од латин-
ського слова, а кед го преведземе на наш язык,
з начи воно „норов“ при човекови. Па у
нас ше и гутори: вон такей норони... Кожди
човек ма иншаку норон (темперамент), па и
тот темперамент при одному човекови ше
вше еднаки але ше меня, па прето и человек
не вше еднак расположени. Темпераментох
(норовох) вст у главним 4 фели и вони маю
свойо мена, котри научно утврдзени:

- 1) Сангвинични темперамент — походить
зос латинського слова, а значи нагли, премен-
ливи и легкоумни;
- 2) Колерични темперамент — значи ста-
емну и моцну норон;
- 3) Меланколични темперамент — походить
од греческого слова, а значи мирну, задума-
ну и смутну норон;
- 4) Флегматични темперамент — походить
исто од греческого слова, а значи хладнокрев-
ну норон, котра ше чежко и слабо меня, а
котра е вецей стална.

То су тоти 4 главни фели темпераментох
(норовох). Але, кед человек попатри на свой
живот, свойо душевне стань и расположене
вещ увидзи, же нема у себе лем еден од спом-
нутих темпераментох, але од каждого по кус,
лем цо ше еден ипак муши понад шицки
други дзвигац, видзиц и виражовац. Зато и
гуториме: тот человек такого, або такого тем-
перамента.

Темперамент нам указує человека такого
яки е. Нешка ше вшадзи водзи вельо рачуна

Сином Твоім. Умилосердися Исусе и наврац
нам отца, кед ище дагдзе жив. Вислухай ме,
Господи, поцеш нас на тот Святи Вечар, озда
крем нас кожди будзе радосни.“

Други дзеци буду ше радовац, буду мац
колача, дарунки, цеплу хижу и желни крачун,
а мойо од гладу и жими тресц ше буду. До
нас Святи Вечар не принеше радосци. Упечем
даскельо кромплі и помодліме ше, та то бу-
дзе шицко.

Но, иншак то ше стало. Исус не дозво-
лел, же би тота фамелия мала смутни швета.
Господь Бог ше остарал за нїх.

Пришла Вилія. Найстарши хлапец запи-
тал мацер: Мамо, чи ви ніч не готуєце, не
печеце за швета? У сушеда рихтаю, готую,
печу, купую, зношую, а ви маом цошка ніч
не рихтаєце.

Ніч сину, видзиш не маме ніч пенежи.
Оец на нас забул, лебо може уш анї неживе.
Я не здрава, заробиц не можем, нет зач ку-
повац и печиц. Але на вечар вам будзем при-
поведац цошка красне о Исусу. Так сцела
мац умириц дзеци свойо.

Вечар мац прикрила стол, зос удоб-
ним, але зос чистим партком, и положила на
стол удобну вечеру, и дзеци пошедали коло
стола. Задовольни були и стим, цо ше їм уш-

о тим, хто якого темперамента. Па уж ше у
основней школи меркує и патри на дзеци,
котре якого темпераменту и настої ше да ше
дзеци недоброго темпераменту поправя. Так
е исто барз потребне знац и родичом якого
су темперамента їх дзеци, бо познаваюци то,
буду добре познац и свойо дзецко, а з тим
буду знац и добре одховац свойо дзеци.
Прето тераз опширнїше опишем тоти 4 фели
темпераментох, да ше их лїгчейше упозна:

1) Сангвинични темперамент. — Того
темпераменту гевтот человек, цо у живоце
нагли, цо ше фришко и часто пременяє па е
час нагнївани, час весели, па час плаче, а вец
ше шмеє зроби у наглосци недобре вец ше
такой кає и жаль му цо поробел. Человек та-
кого темпераменту в и лїгкоумни и слабо
дацо бере за важне и озбиљне. Такого тем-
пераменту бул познати нам зос Св. Писма
„Блудни син“, котри лїгкоумно пошол з дому
свойого до швета; нашол себе таке исте друж-
тпо, потрошел свойо маєток, вец ше врацел до-
му и покаял.

Видзіме, же тот темперамент недобри
за словеса, бо го не водзи по правей драги.
Зато мушиме попатриц на себе, чи и ми не
такого темпераменту, па кед увидзиме же гей,
поправме ше на време. Лїгкоумносц нас упре-
пасци. Хто так живє траци час, траци свойо
душевни сили и не добива потребного знаня
за живот. Не живєме зато да вше одпочиваме
и лїнюєме, але да робиме и то добре, да нам
тот живот наш ма свойо циль и змисл.

2) Колерични темперамент. — То моцни,
тварди и устраици темперлмент. Человек тако-
го темперамента ма у себе велькей дзеки и
сцелосци гу роботи. Ма пред собу добри
и хасновити циль и плани, па неуморно роби
на тим, да их оствари и посцигне. То су
обычно тоти людзе, цо маю од Бога моцне и
здраве знанє, а не муши буц школске (бо на
жаль, нешка ше велі од школского знаня лем
погубя). Кед таки человек, котри е колерично-
го темпераменту, роби за добру ствар вецка
е од велького хасну, бо може створиц вельки
дїла. Колерици су прави работици у швец-
но и тот темперамент ма свойо слаби страни,
бо таки людзе су обычно и славолїбиви. Сцу
само да ше их хвалі и виноши, да паную над
шицкима, да заповедаю и да буду вше перши,

ло при худобству, але зато ше едно од нїх
озвало, и гуторело:

„Мамочко, диншак то було у нас на
Вилїю, кед наш оец бул дома“.

Мац не могла затримац слизи свойо,
вишла вонка. Кед ше уж виплакала, поуцера-
ла очи, и врацела ше нука. Вжала найменше
дзецко на колїна и почала приповедац о ма-
лим Исусови, яки вон бул удобни, немал
ані таки домик як вони, народзел ше у жим-
ним хлїве, на твардей слами лежал, церпел,
жимнейше му було як нам можебуц а зато
прецерпел.

Так им мац приповедала, кед раз хтош-
ка дурка до здверох.

Мамо, хтошка дурка.

Може нам дакто упрекосци? Хтошка
заш, задурка але ище баржей, Теди мац
вжала шветло, вишла опатриц, але кед отво-
рела дзвери скоро спадла од несподзиваней
радосци: То стал ей муж.

Велька була радосц, дзеци ані од радос-
ци незнали цо робиц, Оец ступел до хижы,
два вельки паки положел на стол. Дзеци
прискочели гу опови и побочкали го, Оец
кажде вжал на руки, побочкал и прициснул
гу свойому шерцу.

Потим оец гварел. Жено моя и дзеци

а не церпя пригваряє. Обычно несцу слушац
ані шора ше тримац. Кед же е при нас тот
слаба страна того темперамента, вец ушорме
наш живот так, да ше цо скорей поправиме и
вилїчиме. Бо тот темперамент лем теди добри
кед зме не славолїбиви, не пишици пре нашо
способносци, але кед робиме добре, за добру
ствар, па лем так постанеме моцного и му-
жеского значаю. (Кінець будзе.)

Зос „ПРОСВИТИ“

ШКОЛСКИ КНІЖКИ **Буквар-
ку** и **Читанку** за III и IV кла-
су можеце достац за школски дзеци у
»Просвити«. Цена кождей кнїжки 10 дин.
Най не будзе ані едного руского дзец-
ка, цо ходзи до школи, же би не мало
свою руску Читанку лебо Букварку.

»Руски Новини«, »Наша Заградка«
и »Руски Каленар« требало би да ма
кажда руско хижка. Цена тим виданьом
така малка, же их при добрей дзеки
може мац и худобни человек. Не треба
забувац, же док будземе свойо лїбниц
и потримовац, дотля будземе мац право
на живот як народ. Не треба ше дац
спреведац народним неприятельом и
вериц, же гевто цо лїцке лїпше, а цо
нашо же шицко не добре.

Тераз маєце нагоду у тих Вельких
Празникох предплациц ше на тоти ви-
даня и так з тим помогнуц свою »Про-
свиту« и себе.

Хто ище не купел Календар за 1938
рок най понагля, бо уж не вельо ест
Члени най вимираю свою членарину
за 1937. рок.

Ище раз модліме пп. оо. Священи-
кох и Учителиох, котри не послали пе-
неж за »Нашу Заградку«, най пошлїо,
бо нам пенеж треба.

Шицким Читальньом, Месним Органи-
зацийом, членом и приятельом „Просвита“
винчує Крачунски Швета и Нови Рок.

ОДБОР.

мойо мили. так удобно ви отримувце Кра-
чун, таке вельке швето?

Так, боме мужу мой, бо я хора та не
можем ніч заробиц.

Нестарай ше жено. Господь Бог ме поб-
лагословел у цудзини, бо я на ньго нігда не
забувал.

Не будзеш вецей ходзиц по райбаню.
Принес сом досц пенежи, идз и накуп, пиц-
ко цо нам треба, най будзе радосни тот дзень.
Понаглял сом присц дому на тот Святи Ве-
чар, же би сом ше могол ведно з вами радо-
вац, же так ми Господь Бог небесни
помогол.

Барз велька радосц за нас Отче, же мо-
жеме вас, медзи собу мац, гуторели
дзеци.

Потим шицки поклекали гу столу и зос
радосцу и веселим шерцом почали шпинац,
„Рождество твоє Христе Боже наш“, и други
рождествени писні, Глас котри вони шпнвали
напевно же ишол просто неба, гу трону Исусо-
вому, хторн у вифлїемским хлїве ше наро-
дзел, за откупене рода чловического.

преложел Д. Малацко.

Оглашуйце у „Р. Новини“!

Г О С П О Д А Р С Т В О .

Хто „прави задругар“ ?

Мено „задругар“ значи члена едней групи людзох, котри осетели потребу, котрей потреби ані еден член сам (окреме) не могол удоволіц. Тоти людзе ше здружили зато, да тей потреби шицки ведно удоваю. У такой групи шицки ведно робя. Робота не муши буц еднака, може буц розлична, але баш у тей розложеной роботі ше види едност, едноствени цель. Кажди член роби за дружба, бо иншак воно не посцигне тото прецо ше вони здружили. Зато ше и гутори, же кажди роби и за дригих, бо лем и так роби и за себе. По тей взаємней роботі ше и воляю члени тей групи „задругаре“.

Значай задругара узко е вязани з местом биваня и зос занимањом. А вязани е и зос привредним напредовањом народа. Бо инше то, кед людзе робя лем за своєю погребі, а инше кед тельо виробя, же маю и за предай. По тим ше и меня значай задругара у каждам периоду. Остане не пременете лем то, же робя у групи и за групу, остане робота за дригих, а так и за себе и то непростано трая, але меня фурму и моц. Задругарство ма нешка цалком иншаки значай, як цо мало давно кед ище не була розвита тарговина, або ище давнйше кед були племенски задруги.

Нове време цалком други значай дало задругару. Док людзе лем о тим жили, цо сами виробовали и у своєї роботі шматох ходзели, лем ритко ше показала улога задругара. Од кеди ше отворели и вельки пияци за земледілски виробі роля задругара цалком ше пременела. Мушел ше трудзиц, да цо лепши продукти винеше на пияц, а да то посцигне, мушел лепше обробиц жем и мушел нови газдовски справи набавиц. Но и по при шицким труду мали земледілец не могол посцигнуц тото, цо посцигли вельки капиталисти и почал помали препадац. Нови обставини доказали слабост малих земледілцох, а у истим часу видзвигли вельку вредност економских моцних. Прето ше указала потреба, да ше мали земледілци збию до едного клубка, бо цо не може посцигнуц поедини од слабших, то сигурно посцигну вецей ведно. Нужда их нагнала да ше споразума и да зложя своєю слаби сили пре ніх шицких, а и пре каждого окреме од ніх. И так поново ожило задругарство.

У новей задружней роботі главне условие було, да ше прилагода задругаре гу новим обставином у цалим своїм газдованю. И наисце там дзе задругаре удоволели тоту главну условію, а не мали велькозраз и намерни гамованя — дзе по при економским напредованю ведно крачало и просвитне напредоване, дзе народ морално добре стал, у потполней мери посцигли свой цель. Прето у тих державох у хторих добре стало задругарство, ані тота велька економска криза ше не осетела так моцно.

У задружней роботі кажди задругар муши участвовац. У чим ше састої тото його участвовање, то описую правила каждей задруги. И кед кажди задругар йому додзелену роботу окончи як то правила приписую, теди мож повесц же е участвовање задругара подполне. Правила задруги указую тоту драгу ло котрей мушиме исц. Зос тей лем тот зидзе, хтори сце чкодзиц задружному руху. Задругар хтори не окончуе у задруги йому

одредзену длужност, тот не лем же не хаснуе адружному руху але ище и чкодзи.

Ест людзе хтори лем теди ступя до задруги, кед маю даяки моменални потреби, а кед престане их лични интерес, виступя. Тоти людзе задругу вихасную, а не врацаю ей слични хасен и прето их поступок исто не задругарски як кед дахто не окончуе свою задругарску длужност. И дзе доведзе така робота у задруги, дзе ше да вихасновац едну групу лем поединцом? Така задруга не служи тому цилю, прецо ше основала и не може полепшац стане своїх членох,

Скорей док не було задругарох, людзе у нужди пожичовали пенез од поединцох и то обично по вельким интересу, але кельо людзе напредовали зос таким пенезом? И нешка ест крем задругох и други установи (приватни каси) котри тиж пожичую пенез, але исто по векшим интересу, а гу тому ані една ше не пита, нацо длужник потроши пожичени пенез, чи вон го може буц исти дзень не розруца. Вони лем нато меркую, чи му мож кредитовац. Яки хасен ма зос того терашньосц и будучносц народа?

Я описал ту газдовски задруги зато, бо на тим полю ше найбаржей видзвигла улога задругара. Розуми ше же ест и други задруги, котри зос вельким успехом робя, але су најглавнейши привредни. Тераз можеме так одповесц на поставеце питане, же на привредним погю лем тот е прави задругар хто свидомо, вредно и поштено роби, як то задружни правила предписую и як то сам цель и задача задругарства захтева, да ше особено економски слаби прилагодују гу новим привредним обставином. Хто не выполняе тото главне условие — гоч е иншак добри человек не може ше волац правим задругаром але може кажди человек таким постац, лем кед ма за то волю. Треба да ше упише — кед ма нагоду — до задруги, да преучи ей правила, да ше трудзи по тих правилах робиц и да ше упатри на діла тих задругарох, котри выполняю шицки услови задругарства. А чим ше баржей будзе повекшовац число правих задругарох, тим ше баржей будзе полепшовац их стане.

Шандор Янко, учитель.

Хороти статку.

При наших домашніх животиных особено коньох, явя ше едн хорота коньох, котра приходзи так: Кед газда пороби шицки польски работи и уж немож нігдзе исц на кочу, коні стоя у хліве, дакеди вецей тижні.

Кажди себе дума, же их охаби да одпочиню, але то не добре да вони тельо стоя.

Кед конь дуго стої у хліве, назбера ше у його мишицох вельо цукру („гликогену“ од чого и коньске месо слатке), кед коня виведзе ме вонка запрагнеме, почне цукер преходзиц до млечней кислоти, котра претваря крив, цо преходзи до мехира (оталь и моч червени).

Таки конь през ферталь або пол годзици почне храмац и вец спадне на задні ноги. Зос предніма ше дзвига, але му то не помага.

Баржей диха, температура з початку обична (37.5—38.5) а вец висока. Животиня ше узної. Таку животиню треба пренесц до до хліва у котрим треба да вст досц слами. Животиню треба охабиц на миру и пуциц ей крив, умерено кармиц. Задню часц цела треба чухац зос канфорову паленку и кажди 2 го-

дзини давц соди бикарбони 1—2 деки. Животиня за даскельо дні оздрави.

Же би не пришла тота хорота треба вжмиме, док коні стоя вецейраз их прегнац, а ле лем пуциц гу студії на воду и пазад.

Кирваве млеко.

Дакеди при доеню млеко з едней лебо вецей цицкох кирваве. Узрок тей хороти може буц: же пукла кривна жилочка у цицки лебо же крив преходзи до цистерни у цицки, прето бо жили цицкох пренаполнети зос криву. Ице може буц причина заповнене млечного канала цицкох, лебо заповнене вимпя.

Хорота обично за даскельо дні престане. При доеню треба барз мерковац а вимпе треба хладзиц зос жимпима облогами. Дакле видзиме же то не так як стари баби гуторя, же ту виновати вештици. (Далей будзе)

Господарски поради.

Гною себе през жиму вельо нарихтац можеш так, да гной, цо го у едним дню вижежеш зос хліва поровнаш по верху и заруцаш го на ровню зос гліну так да донго не може дойц воздух а ані диждж ше до нього не цадзи. На тоту гліну наютре заш наруцай гною а на нього гліни и так шором: еден шор гною, еден шор гліни. Так достанеш вельо доброго гною, док тот гной будзеш вивожити, не будзеш го руцац на коч з верху, але од боку, так да ше гной зос гліну на гной наруцану добре вимиша при руцаню на коч. Гной тот барз добри за шицки польски и заградни потреби. Так робя и вельки газдовства а тота им ше робота вше добре виплаци.

Да на очуханим месце наново вирошине статку шерсц, треба тото очухане место частейше масциц зос чистим леновим олейом. Кед тото очухане место уж старше а не зараста але е раняве, не досц лем зос леновим олейом масциц, але го треба намакац зос арнику а аж так на таку рану намочену зос арнику прикладац чисту ренду, на хторей насипано лянового олею. Кед будзеш так робиц, вилічиш и рану на статку а и шерсц фришко вирошине.

Напиток за здравого а особено за хорого направиш себе и през лимуну зос пражинки чарного хлеба. То зробиш так: Випеч дас два лебо три фалати чарного хлеба на жирячки, вецка их полож до гарчка и налей на ніх едну литру врацей води. Гарчок закрий зос покривку и охаб так, док ше шицко цалком не охладзи. Охладзену воду прецадз на чисту рендочкнуну и маш тераз добру и смачну воду и за себе и за хорого. Таку воду треба себе правиц нароком там, дзе нет добрей води за пице.

Кого зуби часто боля бо су прахняви, треба да себе цорихта зубову водичку, зос хтору себе будзе зуби закапкавац. Тоту водичку себе направиш так, же назбераш бабковго лісца дас едну гарсц и пореж го на дробно. Так порезане бабково лісце (и тераз вжмиме го ест гоч и под шнігом) полож до фляши, хтору можеш добре заткац и на нього насип комовици палвники, добре заткай фляшу и най так стої дас 10 дні. Кед це зуб заболі, замоч до тей текучини фалаток вати и заткай з ню хори и боляци зуб. Зуб фришко престане боліц, а же и далей будзе боліц, треба го вирвец вонка, бо му ліку нет.

Квече не тримай у хижи у котрей шпиш, бо то не здраве але и опасне не лем.

за здраве але и за живот. Воно випарує зос себе отровни гас, од котрого мож и умрець.

Мархва е мишом отров. Кед ше миш нає мархви чи сировей чи вареней вон муши згинуць. Кед дакле миш напада у обисцу надаць, полож там мархви чи цалей чи парезаней и вон муши скапаць.

Пиньвицу, у хторей мури и дно зплешнети и воздух нездрави и шмердзаци и прето не мож у ней ніч тримаць а да ше не губи, треба ю очистиць так: Позаверай на ней шицки облачки як найлєпше можеш. Гордови добре позабивай, да до нїх нїяка пара дойсьц не може и так ци напой погуби. Кед ши так шицко порихтал, однеш до пиньвици глібоки гліняни гарчок и полож го наштрєд пиньвици. До гарчка усип дас 1 лебо 2 кили солї уж по тим яка пиньвица. На тоту соль насип Витриолового олею (добивш го у апатики) и то на кажду килу солї да будзе єдна трєцина литри витриолового олею и фришко сцекай зос пиньвици, а дзвери добре за собу запри Пиньвица най будзе запарта дас два годзини, а вєчка поотверай звонка дзвери и облачки и най стоя отворени док шицка пара не повиходзи вонка. Аж теди войдзеш нука и поометай мури и дно пиньвици. Вецей ци ше не будзе ніч губиць у пиньвици за длуго час, а же би ше о даяким часу почало сєтнє незгодни запахи, поновини чисценє заш.

Дідов остатні Крачун.

Ище цалком не зашло жимске червене слунко за червену хмару, а уж ше над нїм зивела швицаца вечарша гвиздочка... Стари дзвонарь дзвонєл на пацери...

Дідо Максим вишол на двор... Вшадзи владєл спокой и мир, лєм зос сушедового комина дзвигал ше слуп диму и ишол просто-простучко гу небу, а вєц ше розширювал и справєл єдну билу хмарку, цо дідови нагадовала ярні дні...

Шишол дідо помали гарадичами, а под ногами зашкрипєл жнїжчок...

— Чом то нас старих людзох шицко нагадує надаць. Первей, — думал дідо — тот дам зос сушедового комина нагадає ми ярні дні. Тєраз тото шкрипенє под ногами нагадає моє дзвонєць... Покойна в уж сєгнїца... а добре памєтам як одомнє питала ципєлки, ище вєдє була, хтори би мали шкрипиць, так само як и тот шнїг под моїма ногами... А я ей теди не купєл...

И шицко так діда нагадовало... Пошол до хліва... празни бул. А и нач да є полни, хто же бн ставал гу коньом... Вон уж стари за то, а синох нет. Длуго патрєл на тоти яшля и тоту сламу цо була так посцєлена як кед би тєраз на, мал увєсць конї до хліва и даць им нови оброк...

— Боже, дакеди кед вон ище млади бул... та так исто пред Крачуном на саму Вилїю, кед одзвонєли пацери, а вон пошол такой по вєчєри гу Иринки... Гей, давно то було, але вона жнє у його розумє ище вше така як тєдє була... Млада, красна, а лічко мєгкє и червєне...

Кєлі ноци лєм у тих яшльох прєспал... Вєчєрами бродєл по валалє, а ноцами у тим жєстим хлівє...

Вишол з хліва, та до заградки. Ту, на тим мєсцє дакеди була засадзєна коляца ружа, тамалє лєлїї росли... Дакеди и вон не дзбал за ружи и лєлїї, але кед Иринка раз зажадала маць красну ружу, теди ше и вон здогадаєл, же то и у их заградки рошнє ружа и лєлїя... И вєльє вєльє раз кед вєчєром одходєл гу жєстим ношєл розквитнуту ружу зос тєй истєй заградки... Тєраз уж нет ту анї ружи анї лє-

лїйох... а вшадзи шнїг... Боже як то давно... а як ше крашнє здогадає прєшлих часох... Младосци... О Боже... Младосци и ружох... А тєраз цо? Побилєла заградка, побилєли и його дакеди чарни власи и жима сциска вшадзи... Жима на дворє... Жима у заградки, жима и у його першох... И сциска моцно...

Лєм тота вонкашня жима попуци... Придєзє цєплє слунєчко, розбїє лядову скору и прєквитнє квіткє... Можє заш прєквитнє квітцє у моєй заградки, а мнє не будзє... бо моя яр ше нїгда вєцєй не враци... Нїгда...

— — — — —
Так роздумовал дідо Максим, на саму вилїю вєчєр кед стари дзвонарь дзвонєл на пацери...

Ище длуго би вон так предумовал, бо му тоти споминки були мили, але го баба поволала до хижки... Слама була порихтана Бобальки випєчєни и намочєни... Чиста кошуля за старогє порихтана, а сакайтовик зос орєшкєми чєкал спокойно при дзвєрєх на свою длужностє.

Вошли... Дідо як и давно док ище дзєци жили вошол напредок... и винчовал... А вєц зашпивал „Рождєство...“ Його старєнька баба зос трєсацим гласом провадзєла, а на муροх образи зос их дзєцми, як да плакали же и сами не можє учасťоваць зос своїм оцом у Крачуњскєй радосци...

Пошєдали... Осух, кромплї, рибки печєни, мєдовка, шицко як то уж звичай на тоти днї... шицкогє було... лєм того цо найвєцєй душа жадала, того не було. Не було дзєцох их... А дакеди... О Боже... дакеди... Мєланка дзвєлка, цо у положу млада пєтнаць рєчна умарла, та зос тим найстаршїм цо на войни остал, у тот час з торбичкєми по валалє пошли, глашиць людзом радосну вист, як дакеди ангєли... А тєраз... сами з бабчєку сєбє, тоту добру мацєру, цо ей боль так на лїцу випєсал бразди... Кажда браздочка на ей чолу, то єдно нєщєсцє...

— Але нач о тим думаць... нєшка вєсєли дзєнь... Нєшка ше Утїшитєль швєта народєл... так думал дідо Максим и зашпивал свою наймилшєу крачуњску писню.

— Ангєл пастирєм мовил...

Алє писня не ишла... Думки ище вше здоганяли єднє другу... Так було дакеди... А як будзє...? Чєжко и подумаць... Стари змє... И наша жима уж ту. Можє ище давєдєн крачун так исто як телї до тєраз дєчєкамє... є можє... При тєй думки, дідо ше стрєсол... Можє до рока у тот час дідо Максим будзє под шнїгом... и мєдзи єзрами крижох на тємєтовє будзє и єдєн на хторим будзє уписанє... Максим Бєрєза... пожил 72 роки и нїч вєцєй... А долу под шнїгом тоти витрапєни косци... позакривани зос зогнїтєма шмєтєми...

Придєзє други крачун як и тєраз... змаржнє жєм... Била плахта закрїє цєли швєт... а под тоту плахту будзє лєжаць мєдзи єзрами других и Максим Бєрєза цо пожил тєльє и тєльє роки и не дєчєкал идущи крачуни... Од шицкогє живота, спомин будзє лєм його криж завяти зос шнїгом и давєднє цомплїє стирчєл як зос змарзнуту слизу... И то можє уж идущогє року... Док буду по истим валалє исти дзєци, людзє жєни дєчєковаць идущи крачун...

Так роздумовал дідо Максим того свєтого вєчєра. У його глави прєлєтали швїдкє слика за слику минувшогє и будущогє... А того будущогє ише бал.

И найвєцєй того же нїч за собу не зохабї... Да син жил ише... Та и да дзвєлка жила... Голєм ей дзєци спомнєли би: — „Бул раз дідо... А так нїч од того...“

Вон на кажди спосєб сєчєл спомин зачуваць, а подумка же би идущи шнїх могол зотрєць його мєно зос швєта болєло го и подєло му спокойю...

... И нараз радосна думка блїєла чолєм діда Максима. Знял з трєсацьє руку спєза грєди пирко и тишту и длуго титлє под титлє цєшка писал...

Кєд закончєл... под облаком дзєци закрїєчєли: „Датє сє нам вєсєлитє...“ дідо уж тєраз радосни одвїтовал: „Дамє, дамє...“ и сам моцно поцагнул за нїма...

Други Крачун не дєчєкал... Била плахта закрїєла його цєло, алє памєток наньго не...

На штрєд валалє подзвигнута красна шкєла... Каждогє року мєдзи його народом на Крачун завїтаю до обисца поучни кнїжкє и кажди зос днє души кєд збачи тоту шкєлу и прїмє кнїжкє до рукох спомнє:

Вичная памєт дідови Максимови.

Бо тоту шкєлу вон дал вибудоваць... За тоти добри кнїжкє вон при Просвїтє Фонд заложєл.

Шицко так зробєнє як у тєстамєнту було написанє, цо го дідо Максим остатнєй своєй Вилїї писал... М. Ковач.

Найважнєйши висти.

Вєльєка побєда нац. войска у Бєспанїї

Большєвици нападєли досєч нєсподзєвано у Бєспанїї варош Тєруєл и зпочатку им пошло за руку завжєц єднє часць того варошу. Вони такой то розтрубєли по цєлим швєцє, як вєльєки своєй успїх. Алє за два днї народнє войско вируцєло большєвицєх зос Тєруєлу и гонї большєвицкє банди далєй. Пишу новини, же борби коло Тєруєлу булє найкривавєйши у далєй єспанскєй войни, и коло того варошу лєжа горнє забитих людзох. Борба ше и тєраз водзи на жими од 20 граднє у Китєлю

по паду Нанкинєу борби кус уцїхлєли. Приходзє висти, же у крайох, цо их завжєдали Японци, Китайци буня и од часу до часу нападєю на мєнши японски колони. То Японцом барз завадзє, бо вше муша буць готови на одбрану и не знаю кєди и дзє буду нападнєти.

100.000 Д. на народни цїлї

охабєл покойни украински адвокат у Самборє Др. Гуркєвич, цо тих днєох умар. Цєли своє маєток у вєрєдносци од 100.000 Д. записал вон Науковєму Товариству и мєннє Шевчєнка у Львовє. У тим товариству собрани су шицки нашє найвєкши учєняци и воно видава їх учєни кнїжкє зос шицких полєох чловєчєго знаньє. Прєд войну доставало тотє дружєтвє помєц од державнє (австрийскєй) видєдалє шкєлски кнїжкє та могло помагєц наших учєнякох у їх работи, алє по войни не даваю Поляци анї динара, алє му ище правя вєлї прєпрєки. Прєто тот шумни дар нашогє патриота Дра Гуркєвичє будзє вєльєка помєц за розвєй нашєй науки.

Румунска на новєй драги.

На виборєх у Румунскєй, як змє уж явєли, владє не достала вєкшнїну и то перши раз ше такє дацє у Румунскєй случєло. Цєли швєт ше тому чудєс. Прєто владє (на чолє Татарєску) мушєла одступїць, а вєц прїшлє друга нєсподзєванка: Крєль Кароль дал владу нє вєлькєй странкє хрїстїянскє-народнєй. Хрїс-

тиянски дух тот странка, котру водва двома предняци Гога и Куза, слабо лебо и нїяк не тказуе, але вато виявела вельку мержню проци Жидох. И прето нова влада, котрей на чолє чтої професор Октавиан Гога, такой видала оштри закон проци Жидох. Жидом по валалох вадрането водвиц дутян лебо карчму, забранети жидовски новини, одпущени жидви зос державних службох, ма ше вируци од вшадви жидовски капитал. Влада ше сце тримац лєм словох: „Румунска ва Румунох“! Способ владанє тей влади мал би буц слични влади Гитлера и Мусолиния. Нововибрани парламент ма буц резнуцени и розписани нови вибори. Шицки румунски странки виступели одлучно проци такей влади.

За єдну миллиарду динари

мала наша державз лєм ва 8 аешаца (април-новермер) 1937 р. як у истих мешацох 1936 року. Ушпоровала держава у тих 8 мешацох 830 милийони. Дал би Бог, да того року буда ище лєнше, да худобному нарду дакус бдлєхча.

РИМ.

На праздник Пренепорочног Зачатия Пресвятей Диви Марии мал сом тоту чесц, же сом бул о 12 годзини прияти до аудивнции од Вселеньского Архиерей Пия Папи Римского.

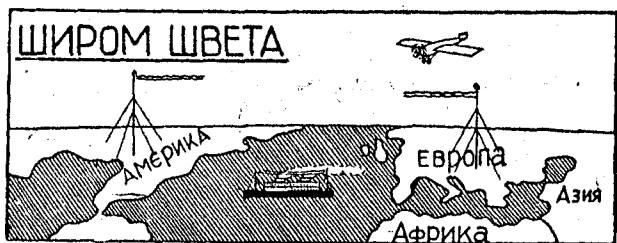
На концу аудивнции Вселеньски Архиерей поблагословел шицких наших священикох и вирних и каждого по моім жаданю и по його потребох.

По тим винчовал шицки да у Божим миру и полни Божого благослова дочекаю и препровадза праздник Рождеста Христового и да з миром Божим започню Нови Рок.

Поволуем шицких своїх вирних, да радосним шерцом приму того винчованє од Вселеньского Архиерея Папи Пия XI. и найше кажди у своїх молитвох на праздник Христового народзєня спомне у своих молитвох Верховного Пастира цалей Хрстовей Церкви да „Го Бог потрима у миру цила, здрава, долгодєнствующаа и правоправляща слово Божей правди“.

Рим, дня 22. децембра 1937.

† Дионизий, владика.

Условия Японскей ва мир. Явяю нонии. же япоиска влада предложела китайскей влади (по немецким посланику у Нанкину) тоти условия за мир: Китай прида приход од монополох Японскей и китайска влада подложи ше цалком контроли Японскей влади.— Розуми ше, же би на наки условия влада ані єдного культурного народу не пристала. И прето не чудо, же їх и Китай одруцел.

Управитель Мадярскей так зв. регент Горти дал вияву, же вон не дума прєглашиц себе за мадярского краля. Вон лєм чува мадярски кральовски престол за законитого краля (дума єдного од Габсбургох).

Українским житом плаца за оружив еспанских большевикох. Робя то московски большевици. Вони наручуо у ческих фабрикох

оружив и муницию за своїх еспанских пайташох, а плаца зос житом, котре реквизиую у наших українских парастох. Так тих дньох послала большевицка влада три вельки ладї жита (по Дунаю) до Ческей. У єдней було 800. у другей 750 а у трєцей 600 вагоны жита. А нашо на України гладую и сїдскаю ремєнь, бо нет цо єсц. Шицко забрали „товарищи“ з Москви!..

Жима у нас барз красна, але зато у сушедскей Болгарскей не так. Там уж длужей владе велька шнїгова буря, а жимна єст на 30 гради и вецей. У Родопских горох напал шнїг на три метери високо. Желєзнични рух з Югославию претаргнути.

Рок гарешту за „й“. Польски суд у Золочеву осудзел нашого паноца Ивана Цєбровського на рок гарешту зато, же вон прикрєсєню уписал до матрикули презвиско Завадский (як ше наисце по украински вигваря), а не „Завадски“ (без й на концу) бо Поляци тот „й“ на концу не вигваряю. Єто заш єден приклад славянского братства „братох“ Славянох Полякох!

300 студентох винчали ше зос студентками у Варшави прєнлого року. То стари московски обичай, же ше суденти женя пред докончєньом школованя и Поляци го од Москальох прияли и отримую єто до нешка. А тот обичай не добри, бо млади студенти не могу отримовац ані жену, а дзе дзеци.

Кеди будзе тому конц? Союз Народох видал статистику, же у прєшлим року, видали держави на наоружанє 700 миллиарди динари. Найвецей видали большевици, бо 18 миллиарди (але вони зато вше крича, же сцу лєм мир!) вєц Немецка 16 миллиарди Италия и Анґлия по 5 миллиарди и Французка 4 миллиарди. У Немецкей у фабрикох вєнїгого материалу роби 9 милийони роботнихох. — Єто на цо иду миллиарди и на цо ше швет приправя. А думає, же би так було, да да главни политичаре маю Бога у своїм шерцу?

Комунисти у Паризу направели вельки штрайк. Штрайковали службеници трамвайох, автобусох, на варошскей желєзници (метро) па и гробаре. Так сцели комунисти випробовац свойо сили. Од штрайку не мали нїякого хасну, лєм надїци страцели.

Наша Держава

ВЕЛЬКА ПОВЕНЬ рики Сави була на босанскей страни коло Бос. Шамцу и Берчки. Людєе сцєкали з валалох на висши места, даскельо валали висєлєли цалком. Аж войско мушело присц помагац спашовац людєвх. Тєраз уж Сава спадла и опасносц прєшла.

ПРИ ОБРЕНОВЦУ у Сєрбиї задавело ше осем легиньох, цо ишли на чамцу на пияц до Обреновцу.

И ДРИНСКА БАНОВИНА (Босна) увєдла присилне осигуранє зашивох на полю. До тєраз тото осигуранє було лєм у Савскей бановини, але як зме уж писали, землєдїлци не барз зос нїм задовольни. Тєраз є увєдзєне у Дунайскей и єто у Дринскей бановини.

ДОХТОРЕ НА ВАЛАЛИ! Влада приправєла закон, з котрим кажди нови доктор — лїкар, кед зверши школу, муши найперше два роки служиц на валалє, аж вєц може присц до варошу и до шпиталию. Тот закон бул потребни прето, бо млади дохторе цискаю ше лєм до варошох, дзе живот приємнейши, а од валалох сцєкали. Так особєно у Сєрбиї єст вельо валали, цо глєдаю валалских дохторох, а нїхто ше не сцє явиц.

ЦЕНА ЗАРНУ СТОЇ на месце уж длужей. Жито 170—175, кукурица 80-90 Д. Пишу новини, же цена жита у нас виша за 50 динари як индзєй у швецє. Чи наисце так?

ЖАНДАРОХ єст у Югославиї 18.500, а тєдо року буду ище 1000 жандаре, найвецей прє чуванє вєнних обєктох.

ЩЕШЛЇВИ КРАЧУН шицким предпладлатнїком, читатєльом и приятєльом Руских новинох жичи — Редактор.

Срески као Земљишни Суд у Кули.

Број Дн. 2903/1937.

Извод Држбєног Огласа.

У свршеној ствари Наради Стевана као оврховодитєља против Пап Ђуре (ож. Пап Јулом) овршєника ради утери-вања главнице од 4000 дин. 5% камата рачунајући од 9. септембра 1935. год. зк. суд у Кули одредил є овршєну држбу на некретнине увєдєне у зк. ул. бр. 3619. под т. бр. 1392/2 на 1/2 дела од оранице 3 јутра 1154 хв. општинє Р. Крєстур, уз изкличну цєну од 15.000 Д.

Најнижа прихватна понуда є 10000 (дєсєт хиљада) дин.

Исклична цєна є установљєна на основу општ. уверєња, пошто нико ко није приговарао.

Држба ће се одржати дана 25. фебруара 1938. годинє по подне у 15 сати у званичној просторији општинске куће у Р. Крєстур.

Странке које жєлє на држби учєствовати, дужнє сцє положити на имє кауције 10% искличнє цєне у готовом новцу или у гарантираним папирним вредностима, установљєним и рачунајући по курсу прописаном у §. 42. IX. з. чл. 1881. или предати намирилицу на руке суд. изасланика и томє, да је кауција вєћ положєна у судски депозит. најзад дужнє сцє условє држбє своєручно потписати §§. 147. 150. 170. LX. з. чл. 1881. г. и §. 21. а. чл. LXI. из 1908. г.

Ко за некретнину обећа вєћу сво-ту од искличнє цєне и ако више њєгове свотє нико не обећа, дужан є одмах искличну цєну до обећанє највише свотє перцентуално допунити §. 23. LXI. з. чл. 1908. г.

Кула, 29. X. 1938. г.

Лєпосавин с. р. судија,

за тачност отправака, управитєљ одєлєња судске писарнице Радукић.

КАРЧМУ У КУЛЕ

при агенциї прєвжал сом од новогороку 1938 водзиц од вд. Митра Киш. При мнє мож достац шицко пицє, єдзєнє, за прєноцованє хижу и хлїв за конї по нївкєй цєни.

За крачун мам доброго горгошкогo вина по 5 и 5-50 Д. литра, а на вєцєй по догарки. Так исто мам и добрєй палєнки.

СВОЈ ГУ СВОЈОМУ!

Янко Бодянец Давидов.

ЗА КРАЧУН мам доброго вина и палєнки мож достац. Вино по 5 Д. и на горє.

НАДЬ МАРЯ, карчмарка.

КУПЕЛБИ

странски чловєк коло 100 јутра жєми навшє, коло руских валалох, зос цєну ше явиц на одресу:

Рац Данил
Руски Керєстур.